

ΑΔΩΝΙΣ ΚΥΡΟΥ
Διευθυντής (1898-1918)

ΑΧΙΛΛΕΥΣ Α. ΚΥΡΟΥ
(1918-1950)

ΚΥΡΟΣ Α. ΚΥΡΟΥ
(1918-1974)

ΑΔΩΝΙΣ Κ. ΚΥΡΟΥ
(1974-1997)

ΕΣΤΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ - ΕΤΟΣ 108ον Ἀριθμὸς φύλλου 36005 - Τιμὴ: Εὐρώ 0,88 - Δρχ. 300

Τρίτη 12 Ἰουλίου 2001

Διεύθυνσις: ΑΛΕΞΗΣ Ι. ΖΑΟΥΣΗΣ

Ἡ χαμένη αναθεώρηση τοῦ Συντάγματος

τοῦ Νικολάου Α. Γ. Λιναρδάτου

1ον

Δύο διαπιστώσεις στό πρώτο ἄρθρο τοῦ πρώην Πρωθυπουργοῦ Κωνσταντίνου Μητσοτάκη γιά τό Σύνταγμα ("Ἐστία", 24 Ἀπριλίου 2001), μέ ἐνθαρρύνουν νά διατυπώσω μερικές σχετικές παρατηρήσεις μου, ἂν καί τώρα ὁ γέγονε, γέγονε. Οἱ διαπιστώσεις, στίς ὁποῖες ἀναφέρομαι, εἶναι: "... παρά τό γεγονός ὅτι λεκτικῶς τό ζητοῦν οἱ πάντες, ἔγιναν πολύ λίγα πράγματα γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ ρόλου τοῦ Κοινοβουλίου", καί "τό πρόβλημά μας δέν εἶναι ὁ ἀριθμός τῶν νόμων, ἀλλά ἡ ποιότητα τῆς νομοθεσίας. Τό πρόβλημά μας δέν εἶναι οἱ πολλοί, ἀλλά οἱ καλοί νόμοι". Καί τώρα οἱ παρατηρήσεις μου:

Ἡ βραχεῖα ἀνάμιξή μου στά πολιτικά πράγματα μέ ἔχει ὀδηγήσει στήν πεποίθη-

ση πῶς τό συνταγματικό πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ καθολική ἀνατροπή τῆς ἰσορροπίας ἀνάμεσα στήν νομοθετική καί τήν ἐκτελεστική λειτουργία τῆς πολιτείας, εἰς θάρος βέβαια τῆς πρώτης. Καί ἡ θλιθερή κατάσταση τῆς Βουλῆς ἀποτελεῖ κίνδυνο γιά τήν ἀληθινή δημοκρατία. Τό πολίτευμά μας εἶναι λόγω μέν (κοινοβουλευτική) δημοκρατία, ἔργω δέ ὑπό τοῦ πρώτου ἀνδρός (τοῦ πρωθυπουργοῦ) ἀρχή. Ὁ πρωθυπουργός, ἀπό τή στιγμή πού θά ἐξασφαλίσει τήν πλειοψηφία τῆς Βουλῆς καί καθ' ὁ μέτρο ἐλέγχει τό κόμμα του, γίνεται ἀπόλυτος ἄρχων τῆς χώρας. Καί ἡ ὑπαρξη ἀπόλυτων ἀρχόντων, ἄσχετα ἀπό νομιμοποίησή τους ἢ μή, δέν εἶναι κάτι καλό γιά τούς λαούς. Ὁ λόρδος

Hailsham, παλιό διακεκριμένο στέλεχος τοῦ βρετανικοῦ συντηρητικοῦ κόμματος, εἶχε διατυπώσει τή σκέψη ὅτι "οἱ συνταγματικές διαρρυθμίσεις (στήν Μεγάλη Βρετανία) κινοῦν τό σύνταγμα πρός τήν ἐκλεγόμενη δικτατορία (elective dictatorship)". Πολλῶ μάλλον στήν Ἑλλάδα.

Ἐπάρχει βεβαίως καί διεθνῶς περιορισμός τῆς ἰσχύος τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας πού προκαλεῖται ἀπό ἐναλλακτικές πηγές ἐξουσίας, ὅπως οἱ εὐρωπαϊκοί θεσμοί, ὁ πολυπλασιασμός ἐποπτικῶν ἐπιτροπῶν, δημόσιων ὀργανισμῶν καί ἀνεξάρτητων ἀρχῶν, ἡ μετακόμιση τῆς πολιτικῆς συζητήσεως κατὰ μεγάλο μέρος στά μέσα ἐπικοινωνίας, οἱ δυνάμεις τῆς ἀγοράς. Στήν Ἑλλάδα ὅμως ὁ ὑποβιβασμός τῆς νομοθετικῆς λειτουργίας ὀφείλεται καί στήν ὑπερτροφική ἀνάπτυξη τῆς ἰσχύος τοῦ πρωθυπουργοῦ, ἰδίως μετά τήν ἀναθεώρηση τοῦ Συντάγματος τοῦ 1985, πού μετέτρεψε τήν κοινοβουλευτική μας δημοκρατία σέ οἰονεῖ προεδρικό σύστημα (μέ τόν πρόεδρο ἀποκαλούμενο πρωθυπουργό ἢ πρόεδρο τῆς κυβερνήσεως), χωρίς ὅμως τήν κομματική χαλαρότητα, πού ἀποτελεῖ τή βάση τῆς καλῆς λειτουργίας τῶν ἐπιτυχημένων προεδρικών διακυβερνήσεων. Εἶναι ἀλήθεια πῶς μέ τό Σύνταγμα τοῦ 1975 ὁ πρωθυπουργός εἶχε κάπως πῶς περιορισμένες ἐξουσίες, μιά καί ἐνεργός συντελεστής τῆς ἐκτελεστικῆς λειτουργίας

ἦταν καί ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας. Καί τότε ὅμως ὁ ρόλος τοῦ νομοθετικοῦ σώματος δέν διέφερε πολύ ἀπό τόν σημερινό.

Βασικές ἀρχές μιᾶς σωστῆς διακυβερνήσεως εἶναι ἡ ἀντικειμενικότητα τῶν κανόνων, πού ρυθμίζουν τή λειτουργία τῆς κοινωνίας, καί ἡ σταθερότητα τῶν κανόνων αὐτῶν. Βάση τῆς φιλελεύθερης δημοκρατικῆς κοινωνίας εἶναι ὁ νόμος. Ἡ ὑπαγωγή ὅλων στήν τελική διαίτησία τοῦ νόμου εἶναι ἐξ ἴσου θεμελιώδης γιά τήν ἐλευθερία καί εὐημερία τοῦ πολίτη, ὅσο καί ἡ ἴδια ἡ δημοκρατία. "Καί ὄνομα μέν διά τό μή ἐς ὀλίγους ἀλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται, μέτεστι δέ κατὰ μέν τούς νόμους πρός τά ἴδια διάφορα πάσι τό ἴσον..." (Θουκυδίδου Ἱστορία, Β, 37, Περικλέους Ἐπιτάφιος). Γίνεται ἔτσι εὐκόλα κατανοητό μέ πόση σῶφρονα ἀντικειμενικότητα καί περίνοια πρέπει νά συντάσσονται, συζητοῦνται καί ψηφίζονται οἱ νόμοι. Καί πόσο σημαντικό εἶναι οἱ νόμοι νά παραμένουν ἀμετάβλητοι γιά ὅσο τό δυνατόν μακρότερο χρόνο καί νά ἀλλάζουν μόνο ὕστερα ἀπό διαπίστωση ἀδιαμφισβήτητης ἀναγκαιότητας. Καί αὐτό γιατί ὁ πολίτης ἔχει δικαίωμα νά ξέρει τό σταθερό πλαίσιο, μέσα στό ὁποῖο θά σχεδιάσει τή ζωή του

Τί συμβαίνει τώρα στήν ἐλληνική πολιτεία; Κατ' ἀρχήν ξεκινάμε ἀπό τήν ἀφετηρία ὅτι ὅλες οἱ σχέσεις, καί οἱ πῶς ἀσήμαντες, ρυθμίζονται ἀπό κανόνες περιβεβλημένους τῆ

μορφή τυπικῶν νόμων. Ὡς ἐκ τούτου ἡ Βουλή εἶναι ὑποχρεωμένη νά συζητεῖ καί νά ψηφίζει ἕναν πολύ μεγάλο ἀριθμό νομοσχεδίων. Καί μέ τίς νέες προτεινόμενες περιφερειακές ἀλλαγές τοῦ συντάγματος ἡ κυβέρνηση, στήν πραγματικότητα ὁ πρωθυπουργός, τοῦ ὁποῖου "οἰονεῖ" ὑπάλληλοι εἶναι οἱ ὑπουργοί, θά ἐξακολουθήσει νά περνάει νόμους μέ τήν ἴδια βεβαιότητα, ταχύτητα καί ἔλλειψη οὐσιαστικῆς συζητήσεως ὅπως καί ὡς σήμερα.

Ἄς δοῦμε λοιπόν πῶς ψηφίζονται οἱ νόμοι σήμερα. Ἄν πάρουμε ὡς ἡμέρες νομοθετικοῦ ἔργου τῆς Βουλῆς (ὀλομέλειας καί τμήματος διακοπῆς τῶν ἐργασιῶν) τόν ἀριθμό τῶν τριῶν ἐβδομαδιαίως (κανονισμός τῆς Βουλῆς, ἄρθρο 53 παρ. 1 & 4), ἤτοι κάτω τῶν ἑκατῶν πενήντα τό χρόνο, καί ἂν ὑπολογίσουμε ὅτι κάθε χρόνο ψηφίζονται περί τούς 100 νόμους (βλ. ἄρθρο τοῦ βουλευτῆ ἐπικρατείας Ἰωάννη Βαρθιτσιώτη στήν "Ἐστία" 24/7/2000: "Ἀπό τό 1974 μέχρι σήμερα ἔχουν ψηφιστεῖ στή Βουλή περισσότεροι ἀπό 2.800 νόμοι...") ἐξάγεται ἀβίαστα τό συμπέρασμα ὅτι γιά κάθε νομοσχέδιο κατὰ μέσον ὄρο ἀναλογεῖ χρόνος μόλις μεγαλύτερος τῆς μίας ἡμέρας, μέσα στόν ὁποῖον πρέπει νά γίνῃ ἡ συζήτηση κατ' ἀρχήν, κατ' ἄρθρο, στό σύνολο καί ἡ ψηφοφορία.

Ἀῦριον ἡ συνέχεια

Ἡ χαμένη αναθεώρηση τοῦ Συντάγματος

τοῦ Νικολάου Α. Γ. Λιναρδάτου
πρώην Ὑπουργοῦ - Βουλευτοῦ

2ον

Δέν χρειάζεται νομίζω περαιτέρω ἀνάλυση γιὰ νὰ κατανοήσῃ κανεὶς πῶς μέσα στό χρονικό αὐτό διάστημα μόνο ἐπισφράγιση εὐλημένων ἀπὸ τὴν κυβέρνηση ἀποφάσεων μπορεῖ νὰ γίνει. Καί γιὰ νὰ καταλάβετε γιὰ τί μιλοῦμε, ὑπάρχουν νόμοι μὲ δεκάδες ἄρθρα, πού καὶ μόνο γιὰ νὰ τὰ περιδιαβάσῃ κανεὶς χρειάζεται πολλές ὥρες. Ὁ νόμος π.χ. 2328/1995, πού φέρει τὸν τίτλο "Νομικό καθεστὼς τῆς ἰδιωτικῆς τηλεόρασης καὶ τοπικῆς ραδιοφωνίας, ρύθμιση θεμάτων τῆς ραδιοτηλεοπτικῆς ἀγορᾶς καὶ ἄλλες διατάξεις" (ἐπίκαιρος λόγῳ "διαπλοκῆς") ἔχει δημοσιευθεῖ σὲ βιβλίο καὶ γεμίζει 95 ὁλόκληρες σελίδες.

Ἐνα ἄλλο σημεῖο πού πρέπει νὰ τονισθεῖ εἶναι ἡ περιφρόνηση τῶν περισσότερων πρωτοκλασάτων ὑπουργῶν πρὸς τὴν Βουλὴ. Ἐχει

γίνει παράδοση, πρὶν ἀπὸ τὴν κατάθεση τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ κράτους στὴ Βουλὴ, ὁ ὑπουργὸς οἰκονομικῶν νὰ δίνει συνέντευξη τύπου, στὴν ὁποία ἐκτίθενται ὅλα τὰ στοιχεῖα τοῦ ὑπὸ κατάθεση προϋπολογισμοῦ. Τί θὰ ἐκόσκιζε ἂν ἡ ἔκθεση γινόταν ἐνώπιον τῆς ὀλομέλειας τῆς Βουλῆς κατὰ τὴν κατάθεση; Ὑστερα ἡ συστηματικὴ ἀπουσία τῶν περισσότερων πρωθυπουργῶν καὶ ὑπουργῶν ἀπὸ τὶς συνεδριάσεις τῆς Βουλῆς δέν προσθέτει ἀσφαλῶς στὴν ἐδραίωση τοῦ κύρους καὶ τοῦ γοήτρου τῆς.

Ἡ εὐκολία, ἐξ ἄλλου, ἡ ἐπιπολαιότητα, ὁ αὐταρχισμὸς, ὁ κυνισμὸς, μὲ τὸν ὁποῖο εἰσάγονται πρὸς νομοθέτηση σοβαρότατα ζητήματα, καταδεικνύεται, ὡς παράδειγμα, ἀπὸ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἐπεβλήθη στὸν ἑλληνικό λαὸ τὸ μονοτονικό μὲ τροπολογία πού προτά-

θηκε αἰφνιδιαστικά κοντὰ στὰ μεσάνυχτα, ὅταν ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων (συνεδρίαση τῆς 11ης Ἰανουαρίου 1982) εἶχε περατώσει τὴ συζήτηση καὶ εἶχε ψηφίσει τὸ ἕνα καὶ μόνο ἄρθρο τοῦ ἄσχετου καὶ ἐπουσιώδους νόμου 1228 μὲ τὸν τίτλο "Κύρωση τῆς ἀπὸ 11-11-1981 πράξης τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας περὶ ἐγγραφῆς μαθητῶν τῆς Ἑθνικῆς καὶ Τεχνικῆς καὶ Ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσης", καὶ ψηφίσθηκε ἀπὸ λιγότερους τῶν τριάντα βουλευτῶν. Ἐτσι μέσα σὲ δύο ὥρες καταργήθηκε παράδοση αἰῶνων καὶ χιλιετιῶν μὲ μία νομοθετικὴ πράξη, στὸν τίτλο τῆς ὁποίας οἱ ἴδιοι οἱ ψηφίσαντες αὐτὴν (βουλευτὲς τοῦ ΠΑΣΟΚ) ἴσως ἀπὸ ντροπὴ ἢ καὶ γιὰ νὰ περάσει τὸ ἐγχείρημα στὴ ζούλα, δέν περιέλαβαν ἀναφορὰ στὴν ἀντισυνταγματικὴ καὶ βίαιη ἀλλαγὴ.

Γιὰ νὰ ἐπιχειρηθεῖ διόρθωση αὐτῆς τῆς καταστάσεως χρειάζεται: α) νὰ ἐξαλειφθοῦν τὰ αἷτια, νὰ περιορισθεῖ δηλ. ἀποτελεσματικά ὁ ἀριθμὸς τῶν πρὸς ψήφιση νομοσχεδίων καὶ β) νὰ προστεθεῖ καὶ ἄλλο ὄργανο, στὸ ὁποῖο νὰ συζητοῦνται νομοθετικὲς προτάσεις προτοῦ γίνουσι νόμοι. Ἄς ἀρχίσουμε ἀπὸ τὸ δεύτερο. Θὰ μπορούσε νὰ προταθεῖ νὰ συσταθεῖ δεύτερο νομοθετικό σῶμα, στὸ ὁποῖο θὰ ἐκπροσωποῦνται οἱ εὐρύτερες περιοχὲς τῆς χώρας καὶ οἱ μεγάλες κοινωνικὲς καὶ οἰκονομικὲς ὁμάδες. Ἐνα τέτοιο σῶμα θὰ μπορούσε νὰ εἶναι μία Γερουσία. Οἱ περισσότερες δημοκρατικὲς χώρες, πού διαθέτουν ἕνα δεύτερο νομοθετικό σῶμα, δέν τὸ κάνουν γιὰ τὰ μάτια

τοῦ κόσμου. Ἐχουν προφανῶς διαπιστώσει πῶς ἔτσι καλύπτεται μίᾳ οὐσιώδους ἀνάγκῃ. Ἄν ὅμως αὐτὸ δέν ἦταν, γιὰ ὁποιοσδήποτε λόγους, δυνατόν, θὰ μπορούσε ἡ ἀνάγκη νὰ καλυφθεῖ ἐν μέρει μὲ τὴν ἀναβάθμιση καὶ συνταγματικὴ κατοχύρωση τῆς λειτουργίας τῆς Οἰκονομικῆς καὶ Κοινωνικῆς Ἐπιτροπῆς (Ο.Κ.Ε.), γιὰ τὴν ὁποία θὰ ἔπρεπε νὰ προβλεφθεῖ ὅτι νομοσχέδια κατατιθέμενα στὴ Βουλὴ πρὸς ψήφιση πρέπει νὰ ἔχουν, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, γνώμη τῆς Ο.Κ.Ε., ὅπως τώρα πρέπει νὰ ἔχουν ἔκθεση τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου τοῦ Κράτους. Ἡ διαδικασία αὐτὴ θὰ ἀντικαθιστοῦσε καὶ τὴν κοροϊδία τοῦ "κοινωνικοῦ" διαλόγου, πού ὑποτίθεται ὅτι διεξάγεται σήμερα μεταξύ τῶν ἐνδιαφερομένων γιὰ σημαντικὰ κυβερνητικὰ μέτρα, μιά καὶ στὴν Ο.Κ.Ε. ἐκπροσωποῦνται οἱ μεγάλες κοινωνικὲς ὁμάδες. Μὲ τὴ ρύθμιση αὐτὴ ἐπιτυγχάνεται μιά ἐπιπλέον εὐκαιρία γιὰ μελέτη καὶ συζήτηση τῶν νόμων προτοῦ τεθοῦν σὲ ἰσχὺ καὶ ἡ ἀναγκαία, συγχρόνως, καθυστέρηση γιὰ νὰ δίνεται χρόνος καὶ δυνατότητα γιὰ ἐνδελεχὴ ἀνάλυση τῶν προτεινομένων νομοσχεδίων.

Τώρα ὡς πρὸς τὸν περιορισμὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν νόμων. Θὰ ἔπρεπε νὰ προβλεφθοῦν στὸ Σύνταγμα διατάξεις πού νὰ καθορίζουν περιοριστικὰ τὰ θέματα, τὰ ὁποία χρειάζεται νὰ ρυθμίζονται μὲ νόμο. Τὰ ὑπόλοιπα θέματα θὰ ρυθμίζονταν μὲ ἀποφάσεις διοικητικῆς μορφῆς (προεδρικά διατάγματα, ἀποφάσεις ὑπουργικοῦ συμβουλίου, ὑπουργικὲς ἀποφάσεις, κ.λπ.).

● Τέτοια θέματα εἶναι κατ' ἀρχὴν τὰ ἀναφερόμενα στὰ βασικά δικαιώματα καὶ ἐλευθερίες (ἀτομικά καὶ κοινωνικά δικαιώματα).

● Ἐχουν τὴ μορφή νόμου ρυθμίσεις πού ἀναφέρονται στὴν προσωπικὴ κατάσταση τῶν πολιτῶν καὶ στὶς μεταξύ τους προσωπικὲς καὶ οἰκονομικὲς σχέσεις. Στὶς ρυθμίσεις αὐτὲς ἀναφέρονται ἐνδεικτικὰ:

1. Διατάξεις περὶ ἑλληνικῆς ἰθαγένειας

2. Διατάξεις πού ἀφοροῦν τὸ δικαίωμα τοῦ οἰκογενειακοῦ ὀνόματος, τὸ γάμο, τὶς σχέσεις γονέων καὶ τέκνων, τὶς διαθήκες καὶ τὰ περὶ κληρονομίας ἢ τὶς οἰκογενειακὲς ὑποθέσεις ἐν γένει.

3. Διατάξεις πού ἀφοροῦν τὰ δικαιώματα ἐπὶ τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας, τὶς συμβάσεις, ἑταιρεῖες, συλλόγους καὶ ἰδρύματα.

● Ρυθμίζονται μὲ νόμο θέματα ἀναφερόμενα στὶς σχέσεις μεταξύ πολιτῶν καὶ τῆς δημόσιας διοικήσεως καὶ ἀφοροῦν ὑποχρεώσεις τῶν πολιτῶν ἢ ἔχουν ἐπίδραση στὶς προσωπικὲς καὶ οἰκονομικὲς ὑποθέσεις τους. Τέτοιες διατάξεις, μεταξύ ἄλλων θὰ ρυθμίζουν τὰ περὶ ἐγκλημάτων, φόρων, ἀπαλλοτριώσεων, κ.ἄ.

● Ρυθμίζονται μὲ νόμο θέματα πού ἀναφέρονται στὴ διοικητικὴ διαίρεση τῆς χώρας, τὴ λειτουργία καὶ ἐξουσίες τῶν δήμων καὶ κοινοτήτων, τοπικὲς φορολογίες.

● Καθορίζονται θέματα, γιὰ τὰ ὁποία ἡ Βουλὴ ἐξουσιοδοτεῖ μὲ νόμο τὴν κυβέρνησι νὰ ἐκδίδει κανονιστικὲς πράξεις.

Αὔριον ἢ συνέχεια

Η χαμένη αναθεώρηση του Συντάγματος

του Νικολάου Α. Γ. Λιναρδάτου
πρώην Υπουργού - Βουλευτού

3ον

Είναι βέβαιο πως με τέτοιες ρυθμίσεις θα ξαλάφρωνε σε όγκο τό νομοθετικό έργο της Βουλής, με αυτόματο αποτέλεσμα τη δημιουργία δυνατότητας σοβαρής και έμπεριστατωμένης συζήτησης των νομοσχεδίων και την κατά μεγάλο μέρος απάλειψη του φαινομένου των αντίσυνταγματικών τροπολογιών που παρεμβάλλονται σε άσχετα νομοσχεδία (όταν θά μπορούντά περισσότερα προβλήματα, που σήμερα επιχειρείται να λυθούν με τις τροπολογίες, να επιλύονται με διοικητικές πράξεις, ποιά ή ανάγκη τέτοιων τροπολογιών;). Παράλληλα θά δινόταν έπαρκής χρόνος (τουλάχιστον ένας μηνός) για τη λεπτομερειακή ανάλυση των δαπανών και έσοδων κατά τη συζήτηση του προϋπολογισμού, καθώς και του άπολογισμού του προηγούμενου έτους. Όπως γίνεται σήμερα (μέσα σε 5 συνεχείς συνεδριάσεις), ή συζήτηση και έγκριση αποτελούν κοροϊδία. Θά ήθελα να σημειώσω στο ση-

μείο αυτό ότι οι παραπάνω προτάσεις σε γενικές γραμμές βασίζονται στις διατάξεις του σουηδικού συνταγματικού δικαίου, συγκεκριμένα ενός από τους τρεις βασικούς νόμους της χώρας, του "Όργάνου της Διακυβερνήσεως". Παρόμοιες νύξεις είχε διατυπώσει σε πολύ ενδιαφέρον άρθρο του στην "ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ" της 28 Μαΐου 1995 ο καθηγητής και νύν βουλευτής κ. Προκόπης Παυλόπουλος. Συμπληρωματικώς θά έπρεπε να περιληφθεί πρόβλεψη ότι νόμοι που ισχύουν κατά την ψήφιση του Συντάγματος και ρυθμίζουν θέματα, για τα όποια κατά τό νέο σύνταγμα δέν χρειάζεται να περιβληθούν τη μορφή τυπικών νόμων, μπορεί να τροποποιούνται ή καταργούνται με προσήκουσες κατά περίπτωση διοικητικές πράξεις.

Γιά την αντιμετώπιση του σοβαρού προβλήματος της κατά τά άνω μεγάλης στενότητας χρόνου έχει αποφασισθεί να χωρισθεί ή Βουλή σε τμήματα, στα όποια θά διεξάγεται και τό νομοθε-

τικό έργο, με άλλα λόγια να λειτουργεί ή Βουλή όπως περίπου τό τμήμα διακοπής των εργασιών επί δύο ή τρία. Αυτό φοβάμαι ότι ίσοδυναμεί με κατάργηση του κοινοβουλευτικού χαρακτήρα του πολιτεύματος. Όλοι ξέρουμε πως στο τμήμα διακοπής παραπέμπονται όσα νομοσχεδία εκτιμάται πως θά αντιμετώπισουν δυσκολίες να υπερψηφισθούν στην όλομέλεια. Γιατί σ' αυτό υπάρχουν τρόποι να παρακάμπεται ή εικάζόμενη ή ή δημοσίως έκπεφρασμένη πρόθεση των βουλευτών. Ήδη αυτό αποτελεί μερική άρνηση του κοινοβουλευτισμού. Άλίμονο αν επέκταθει σε όλη τη διάρκεια του χρόνου. Άφ' έτέρου ή διαδικασία αυτή θά περιόριζε την ευθύνη των βουλευτών μόνο για την ψήφιση νόμων που πέρασαν από έπιτροπή, της όποιας είναι μέλη.

Μία άλλη διάταξη που, πιστεύω, θά ανέβαζε τό κύρος του Κοινοβουλίου (και, κατά συνέπεια, του πολιτικού κόσμου) παράλληλα δέ θά ηύξανε τη σοβαρότητα των συζητήσεων και των αποφάσεών του, παρμένη κι αυτή από τη σουηδική συνταγματική τάξη, θά μπορούσε να έχει τό ακόλουθο περιεχόμενο: Κατά τό διάστημα που ένας Βουλευτής άσκει καθήκοντα Προέδρου της Βουλής ή είναι μέλος της Κυβερνήσεως ή άπουσιάζει επί μακρόν, ή έντολή του ως μέλους της Βουλής θά άσκειται από αναπληρωματικό μέλος, εκλεγόμενο ως τοιοϋτο, κατά την έκλογή του Βουλευτή, τόν όποιον αναπληρώνει. Ή σκέψη αυτή είχε αναφερθεί σε έσωτερικές συζητήσεις του κόμματος της Νέας Δημοκρατίας, αλλά δέν άπετέλεσε, όσο μπορώ να ξέρω, αντικείμενο συζήτησεως στη Βουλή. (Έδώ ο Πρόεδρος της Βουλής όχι μόνο συμμε-

τέχει στις ψηφοφορίες της Βουλής, αλλά και προεξάρχει όλων των καθαρά κομματικών εκδηλώσεων, συσκέψεων και διασκέψεων. Πώς να πεισθεί ο πολίτης για την αντικειμενικότητά του;).

Γιά την αύξηση του κύρους της Βουλής θά ήταν καλό οι εκάστοτε κυβερνήσεις να επιδεικνυαν περισσότερο σεβασμό προς τη λειτουργία της ίδιας και προς τά μέλη της. Ουσιαστικές κυβερνητικές αποφάσεις θά πρέπει να ανακοινώνονται προς τόν λαό διά των αντιπροσώπων του στη Βουλή και να συζητούνται εκεί και όχι, όπως έχει επικρατήσει, σε συνεντεύξεις τύπου. Για να πάρει ουσιαστικό περιεχόμενο ή συνταγματική διάταξη ότι "οι βουλευτές έχουν άπεριόριστο τό δικαίωμα της γνώμης και ψήφου κατά συνείδηση" (άρθρο 60 παρ. 1) θά έπρεπε να συμπληρωθεί ή διάταξη κατά τρόπο που να καθίσταται σαφές ότι πολιτική σημασία έχει ή καταψήφιση της κυβερνήσεως μόνο στις περιπτώσεις ψήφου έμπιστοσύνης, προτάσεις δυσπιστίας ή του προϋπολογισμού. Ή καταψήφιση νόμου δέν έχει πολιτικό περιεχόμενο και πολιτικές συνέπειες. Δέν νοείται κομματική πειθαρχία στην ψήφιση νόμων, γιατί αυτό σημαίνει αυτοκατάργηση της Βουλής ως νομοθετικής λειτουργίας. Έτσι και καλύτεροι νόμοι θά ψηφίζονταν και οι βουλευτές θά απέβαλαν την αίσθηση ότι ρόλος τους είναι να εκτελούν τη διατεταγμένη υπηρεσία της επικυρώσεως (ή άπορρίψεως από τους αντιπολιτευομένους) αποφάσεων της κυβερνήσεως, που κατά μεγάλο μέρος τους είναι άκατανόητες, θά ανακτούσαν τόν αυτοσεβασμό τους, και τέλος θά άποκτούσε ουσία τό δικαίωμα της κατά συνείδηση γνώμης και ψήφου.

Άλλο συστατικό ενός ύγιους κοινωνικού περιβάλλοντος είναι, όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, ή σταθερότητα του νομικού πλαισίου μέσα στο όποιο διαβιώνει και δρ ά ελεύθερος πολίτης. Θά μπορούσε προς ενίσχυση της σταθερότητας αυτής να είχε προβλεφθεί στο νέο αναθεωρημένο σύνταγμα ή δημιουργία κατηγορίας νομοθετικών ρυθμίσεων που θά έχουν αυξημένη ισχύ. Μπορούμε να τις ονομάσουμε ψηφίσματα, θεσπίσματα, υπερνόμους και ό,τιδήποτε μπορεί να ταιριάζει. Τά "ψηφίσματα" αυτά θά έγκρίνονταν με διαφορετική από τόν άπλό νόμο διαδικασία και δέν θά μπορούσαν να καταργηθούν ή τροποποιηθούν με άπλό νόμο. Θά ψηφίζονταν με αυξημένη πλειοψηφία και θά καταργούντο ή έτροποποιούντο είτε με την ίδια πλειοψηφία είτε με άπλή πλειοψηφία σε δύο περιόδους της Βουλής. Με τέτοια "ψηφίσματα" θά μπορούσε να ρυθμίζονται ένδεικτικά θέματα σχετιζόμενα με τις ανεξάρτητες διοικητικές άρχες (Έθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, Έθνική Έπιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων, Έπιτροπή Άνταγωνισμού, Συνήγορος του Πολίτη, κ.λπ.), τις δημόσιες υπηρεσίες, την ελευθερία του τύπου, την ελεύθερη πρόσβαση σε έπίσημα έγγραφα, τις ιδιωτικοποιήσεις, τη φορολογία. Τά θέματα που θά ρυθμίζονταν με "ψηφίσματα" θά καθορίζονταν στο Σύνταγμα.

Αυτές είναι μερικές από τις ρυθμίσεις που θά μπορούσαν να είχαν γίνει για μία εύρυθμη λειτουργία του κοινοβουλευτικού μας συστήματος διακυβερνήσεως, αλλά δυστυχώς δέν έγιναν.

ΤΕΛΟΣ